

แนวคิดนครนิเวศกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองเชียงใหม่อย่างยั่งยืน

อัคร วงษ์ทับทิม

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

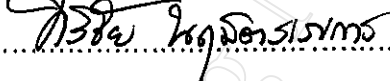
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ธันวาคม 2541

แนวคตินครนิเวศกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองเชียงใหม่อย่างยั่งยืน

อูศร วงษ์ทับทิม

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

ประธานกรรมการ

อ.ดร.ศิริชัย นฤมิตรเวชการ

กรรมการ

ผศ.อัมภางค์ ไพรานานนท์

กรรมการ

รศ.ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

กรรมการ

นางดวงจันทร์ เจริญเมือง

22 ธันวาคม 2541

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระ “แนวคิดนครนิเวศกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองเชียงใหม่อย่างยั่งยืน” สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ดร.ศิริชัย นฤมิตรเรขการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมภางค์ ไปราณานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาภูวัฒน์ และนางดวงจันทร์ เจริญเมือง อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมาก รวมทั้งตรวจแก้ไขจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ในโอกาสนี้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ กลอง มีลาภกิจ คุณตาผู้เฒ่าพร้อมให้รักและเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการ “ประวัติศาสตร์บอกเล่า” ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช อดีตผู้อำนวยการสถาบันนโยบายศึกษา รองศาสตราจารย์ประสงค์ เอี่ยมอนันต์ อาจารย์พิสิฐ เจริญวงศ์ และท่านขุนเอง บัวสีแสงปะเล็ด หัวหน้ากรมพิพิธภัณฑ์ วัดอุโบราณ และสถานที่ทางประวัติศาสตร์ กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ผู้เขียนได้เรียนรู้แนวทางการพัฒนาและการอนุรักษ์ - บูรณะฟื้นฟูเมืองเก่า ช่วงผู้เขียนร่วมปฏิบัติงานอยู่ในคณะทำงาน “โครงการอนุรักษ์เมืองเก่าหลวงพระบาง”

พร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ที่สละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานใน “โครงการแม่ฮ่องสอน : เมืองน่าอยู่” มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้ง Ms.Regine Norden ที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาประจำมูลนิธิวาย.เอ็ม.ซี.เอ.เพื่อการพัฒนาภาคเหนือ และ Lucy Glug เพื่อนักพัฒนาที่ได้แลกเปลี่ยนทัศนคติความคิดเห็นและเชื้อเพื่อข้อมูลเอกสารที่เป็นประโยชน์

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณมารดา นางบุญช่วย วงษ์ทับทิม บิดา นายประยูร วงษ์ทับทิม ผู้ให้การสนับสนุนเป็นกำลังใจ และเยาวดี คิดกันไว้ เพื่อนชีวิตที่อำนวยความสะดวกอย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาของการศึกษาวิจัย รวมทั้งบูรพาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชา

อุดร วงษ์ทับทิม

ภูเขา ชาวต่างประเทศ และพระภิกษุสงฆ์ ฯลฯ โดยมีการจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 7 กลุ่ม อันได้แก่ (1) นักวิชาการด้านวางแผนพัฒนาเมือง (2) นักผังเมือง สถาปนิก และนักออกแบบภูมิทัศน์ (3) ผู้กำหนดนโยบายหรือมีอำนาจตัดสินใจในการพัฒนาเมือง และจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง (4) นักธุรกิจ (5) นักพัฒนาเอกชน (6) พระสงฆ์ บาทหลวง และผู้นำศาสนาอิสลาม และ (7) ประชาชนหลากหลายสาขาอาชีพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบองค์รวมเพื่อให้ครอบคลุมทั้ง 3 มิติ คือ (1) แนวทางการพัฒนาและการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองเชียงใหม่อย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดนครนิเวศ (2) การพัฒนาเศรษฐกิจเมืองเชียงใหม่และปัญหาจากการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ และ (3) แผนการพัฒนาสังคมและชุมชน โดยเฉพาะองค์การประชาคมเมืองเชียงใหม่ โดยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดกลุ่ม จำแนกเป็นหมวดหมู่ แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์บนฐานของกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวคิดนครนิเวศ และการประยุกต์ใช้ภายใต้บริบทของเมืองเชียงใหม่และประเทศไทย ขณะเดียวกันก็อยู่ภายใต้กรอบของแผนปฏิบัติการที่ 21 รัฐธรรมนูญใหม่ฉบับพุทธศักราช 2540 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 - 2544)

ผลการศึกษามีดังนี้ :

การจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองเชียงใหม่ที่ยั่งยืนเพื่อให้บรรลุซึ่งเป็นนครนิเวศ ขึ้นอยู่กับความร่วมมือกันของประชาชนและวิธีการพัฒนาแบบพหุภาคี ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งในที่นี้ภาครัฐได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ภาคเอกชน ได้แก่ หอการค้าเชียงใหม่ สมาอุตสาหกรรมเชียงใหม่ ฯลฯ ส่วนภาคประชาชน ได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่น ผู้มีส่วนได้ - เสีย เครือข่ายชุมชนเมือง กลุ่มศรัทธาวัด กลุ่มผู้หญิง กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ฯลฯ

ในการนี้ ประชาชนในเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ผู้มีส่วนได้ - ส่วนเสีย และภาคีต่าง ๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาบนฐานของชุมชนเพื่อให้ก้าวไปสู่การมีเครือข่ายทางสังคมที่ดี ต้องเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญในการปกครองและการบริหารจัดการแบบธรรมรัฐ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และประชาธิปไตยโดยตรงหรือการบริหารในแนวระนาบ ซึ่งมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ในทางปฏิบัติ ประชาชนทั่วไปล้วนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนเมือง สร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรคณะกรรมการชุมชนเมืองและเครือข่ายชุมชนเมือง เพื่อก้าวไปสู่การก่อตั้งประชาคมเมืองเชียงใหม่